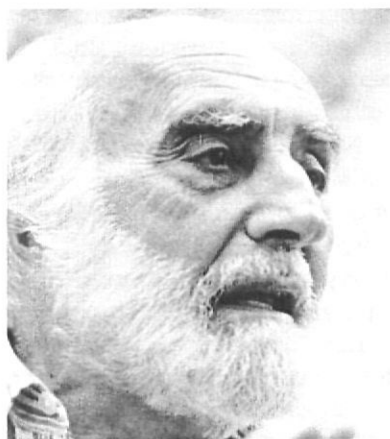

Figures

Josep Palau i Fabre, l'alquimista de Grifeu

Text: Xevi Planas

Fotos: Josep Maria Oliveras

Josep Palau i Fabre va anar a viure a Grifeu ara fa quaranta anys. Es va tancar a L'Alba, la seva casa, a menar-hi una vida autàrquica consagrada a la literatura. Als 85 anys, continua treballant-hi els seus estudis sobre Picasso, que l'han convertit en un dels màxims experts mundials en l'obra de l'artista. Poeta, autor teatral, assagista, narrador i traductor, Josep Palau i Fabre se sent un eremita alquimista que troba en la solitud la força necessària per a la seva recerca espiritual.

Vostè va néixer a Barcelona. Des de petit, però, ha tingut un cert vincle amb diferents poblacions de la zona de Girona...

De molt petit, anava amb la meva família a Celrà. El metge del poble, el doctor Romagós, era oncle meu. Vivia a la plaça que hi ha davant l'església. Encara conservo algunes fotografies meves a Celrà, de quan tenia quatre o cinc anys, amb en Tom, el gos del meu oncle. Tinc de Celrà uns records de nen una mica estranys, com el d'uns nanos cremant una ratapinyada i dient que de la boca d'aquell animal sortia el dimoni renegant. Una vegada també em va impressionar molt que

em van cridar des del calabós que hi havia just abans d'arribar al carrer estret que pujava de la plaça, en el qual ens amagàvem els nanos per tirar-nos pedres d'un extrem a l'altre. També tinc ben present un episodi en què vaig fer enfadar molt la meva tia perquè l'aigua escassejava i jo en vaig vessar una mica. Ella em va renyar dient que hauria preferit que hagués vessat vi. Llavors vaig obrir la bóta i vaig vessar vi... L'últim cop que vaig fer una estada a Celrà va ser l'estiu del 1942, abans d'establir-me a París. Encara guardo fotografies d'aquesta estada. Hi ha dos textos dels *Poemes de l'Alquimista* datats a Celrà el

"Al cap de Creus hi ha un dels paratges més imponents que he vist mai, amb el mar a les dues bandes, a tocar la impressionant cala Tavellera"

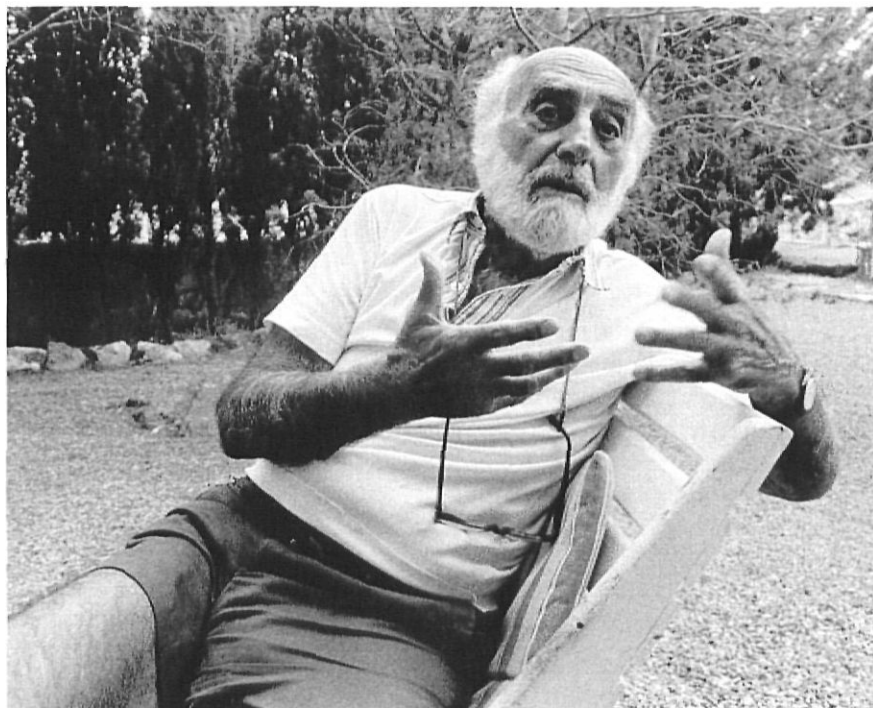
JOSEP PALAU I FABRE va néixer el 21 d'abril del 1917 a Barcelona. Va cursar estudis de filosofia a la Universitat de Barcelona, però no ha acabat cap carrera i es considera un autodidacte més pròxim a la bohèmia que al món universitari. Va escriure el seu primer article a *La Humanitat* el 1935. Des de llavors n'ha publicat també a *La Publicitat*, *Meridià*, *Poesia*, *Ariel*, *La Vanguardia*, *Canigó*, *Serra d'Or* i *Avui*, entre altres mitjans. Va organitzar les primeres sessions dels Amics de la Poesia (1941), el restabliment dels Estudis Universitaris Catalans (1941), la Setmana d'Estudis Catalans a Prada (1947) i l'*Homenatge a Carles Riba* (1953). Va fundar les revistes *Poesia* (1943) i *Ariel* (1945), i l'editorial *La Sirena* (1944). El 1947, a París, on s'havia establert el 1945, va conèixer Picasso, Antonin Artaud i Octavio Paz. El 1951 va intervenir com a figurant en la pel·lícula *Le salaire de la peur*, de H.G. Clouzot. El 1952 va treballar com a assistent de Sacha Pitoëff en la companyia teatral de Georges Pitoëff. El 1961 va tornar a Catalunya i l'any següent va fixar la seva residència a Grifeu. Des del 1975 viu entre Barcelona i Grifeu. El 1976 va dirigir la pel·lícula *Picasso a Catalunya*. Del 1976 al 1978 va presidir el PEN Club Català. Ha rebut, entre altres distincions, el Premi Nacional de Literatura (1997), el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1999), la Medalla d'Or de l'Ajuntament de Barcelona (2000) i l'Ordre des Arts et des Lettres (2001). Poeta, autor teatral, assagista, narrador i traductor, ha publicat, entre molts altres llibres: *Poemes de l'Alquimista* (1952), *Quaderns de l'Alquimista* (1997), *Contes de capçalera* (1995), *Les metamorfosis d'Ovídia i altres contes* (1996), *Teatre de Josep Palau i Fabre* (1976) i nombrosos títols sobre Pablo Picasso.

juliol del 1942... De totes maneres, la població de la zona de Girona de la qual tinc més bons records d'infantesa és Calella, perquè sempre m'ha agradat molt el mar.

Hi anava sovint, a Calella?

Hi anàvem amb la meua família quan jo tenia set o vuit anys, per l'amistat del meu pare amb en Josep Mompou, que llavors, a la meitat dels anys vint, festejava amb la Rosa Pla, la germana d'en Josep Pla. Ens vam instal·lar amb ells a Can Batlle i recordo que hi venia en Josep Pla... Les platges del Canadell, Llafranc i Palamós són de les millors del món, per la sorra, que és feta d'aquell mig gra d'arròs que quan et calces et salta del peu. La de Grifeu és més fina. La de Salou, on també he passat temporades, gairebé és de fang. El paisatge de Calella és dolç. És molt més líric que el del cap de Creus, que és èpic. No conec cap platja tan agradable com la del

Canadell. És la platja ideal. Al mig té una pedra gran que de petit em semblava molt llunyana. El meu repte era poder-la tocar. Sempre em preguntava quan hi podria arribar. Ara de gran m'adono que amb quatre braços hi arribes... Vaig tornar a fer estades a Calella amb la família als disset anys i als divuit. I encara hi vaig tornar als vint-i-set o els vint-i-vuit, invitat pel meu amic jutge Joan Anton Sopera, que hi tenia una casa situada entre Calella i Llafranc, en una època en què hi vaig conèixer una noia sueca que m'agradava molt. Vaig dedicar a en Joan Anton Sopera un conte en què l'escenari del relat és Calella, *El noi de la barca*. Per cert, hi ha unes pàgines d'*El quadern gris* en què s'evoca una sortida en barca amb una noia des del Canadell. Són molt breus, però crec que aquestes pàgines constitueixen la millor novel·la que ha escrit en Josep Pla, que sense adonar-se'n hi crea un forma de novel·la moderna.

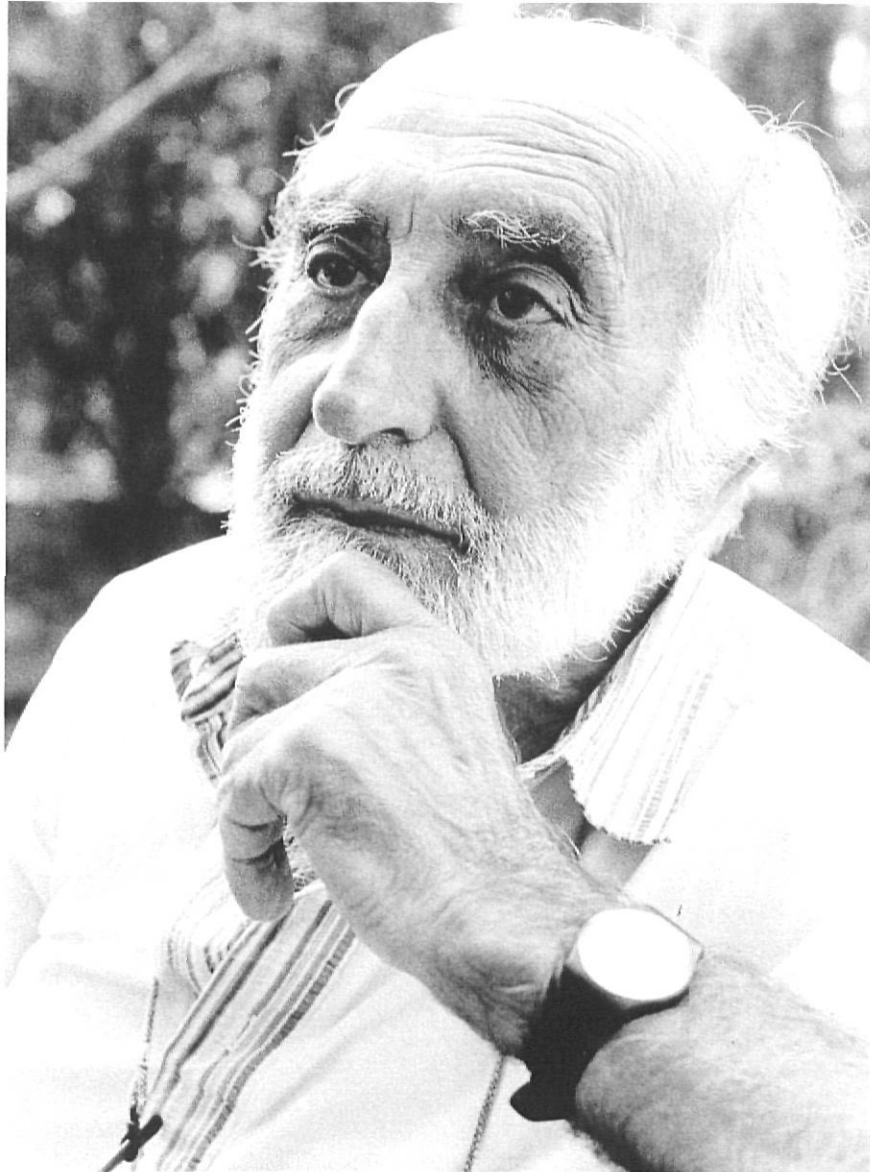

Un altre dels llocs on va passar alguna temporada durant la infantesa és Caldes de Malavella...

Abans de casar-se amb el meu pare, la meua mare ja anava a Caldes a prendre les aigües, perquè estava malament del fetge. Més endavant hi vam anar tota la família. Vam instal·lar-nos al balneari Prats dos o tres estius. "A can Prats, pels disbarats", deia la gent. A can Prats em vaig aficionar de manera obsessiva al billar, potser perquè era fill únic i no tenia ningú amb qui jugar. Després devia substituir aquesta passió per una altra... Conservo de Caldes un record molt precís de quan jo devia tenir nou anys i es va organitzar una festa a l'edifici del Vichy. Era una mena de ball de disfresses en què es produïen unes situacions molt atrevides, tenint en compte l'època. Recordo les senyores presents a la festa enfilades a una cadira amb una canya i una pera penjant, esperant l'home que les hi arplegués amb la boca.

Una de les moltes persones que va conèixer en la seva joventut va ser el metge i escriptor Diego Ruiz, que va ser director de l'Hospital Psiquiàtric de Salt i que va inspirar una de les novel·les més celebrades de Prudenci Bertrana...

Era un gran autor de contes. El vaig conèixer a l'Ateneu Barcelonès. Era un anarquista de base. Devia tenir uns cinquanta anys i anava amb una noia d'uns vint anys. La presentava com la seva col·laboradora sexual. Era parent llunyà de Picasso. Hi ha un conte seu, en què dona una importància extraordinària als ulls, que fa pensar en Picasso. Curiosament, aquest text és del 1907, el mateix any en què Picasso va pintar *Les*

senyorettes del carrer Arinyó, que va obrir les portes a l'aventura de l'art modern.

Després d'uns anys de viure a París, vostè es va establir a Grifeu el 1962. Per què va triar Grifeu per fixar-hi la residència?

Vaig anar a París perquè vaig obtenir una beca per estar-m'hi i perquè la cultura francesa m'era molt familiar. El meu pare era pintor i a casa sempre es parlava d'art i de cultura francesa. El pare de la meua mare, que quan jo era petit vivia amb nosaltres, era francès i a casa cada dia arribava *Le Journal*. A cinc anys, jo ja anava a un col·legi francès... Vaig tenir sort d'obtenir la beca per anar a París. No sé què hauria estat de la meua vida, si no hagués pogut anar a París. Pensava molt en el suïcidi. Segurament hauria acabat malament... Me'n vaig anar a París amb la idea de no tornar-ne mai més. A

París, jo era el secretari de la Maison du Mexique de la Ciutat Universitària i hi tenia un amic que el 1958 o el 1959 em va informar que es venien uns terrenys molt barats a la Costa Brava. Vaig comprar el terreny de la casa de Grifeu sense haver-lo vist i vaig tornar a Catalunya el 1961. El 1962 em vaig fer construir la casa de Grifeu, a la qual vaig anar a viure el 21 d'abril del 1962. Vaig batejar la casa amb el nom de L'Alba, probablement per influència de Ramon Llull, perquè en molts dels seus textos parla de l'alba. Hi vaig viure tots els mesos de l'any fins que el 1975 la meua mare, amb qui mai no havíem congeniat per una fatalitat biològica, va haver d'anar a viure a una residència i va deixar lliure la casa familiar de Barcelona. A Grifeu, des del 1975, pràcticament només hi passo els estius. Quan vaig acabar el batxillerat ja tenia la dèria d'instal·lar-me a

"He escrit les meves memòries, però les tinc enterrades. Contenen alguns capítols molt íntims i m'empipa una mica publicar-les en vida"

Eivissa, que era un paradís on podies viure amb no res d'una manera primitiva. Fins i tot t'hi regalaven un terreny si et comprometies a edificar-hi. Llavors no ho vaig poder fer perquè els meus pares m'ho van impedir. Ja de gran, Grifeu se'm va presentar com un lloc ideal on em podia tancar a treballar.

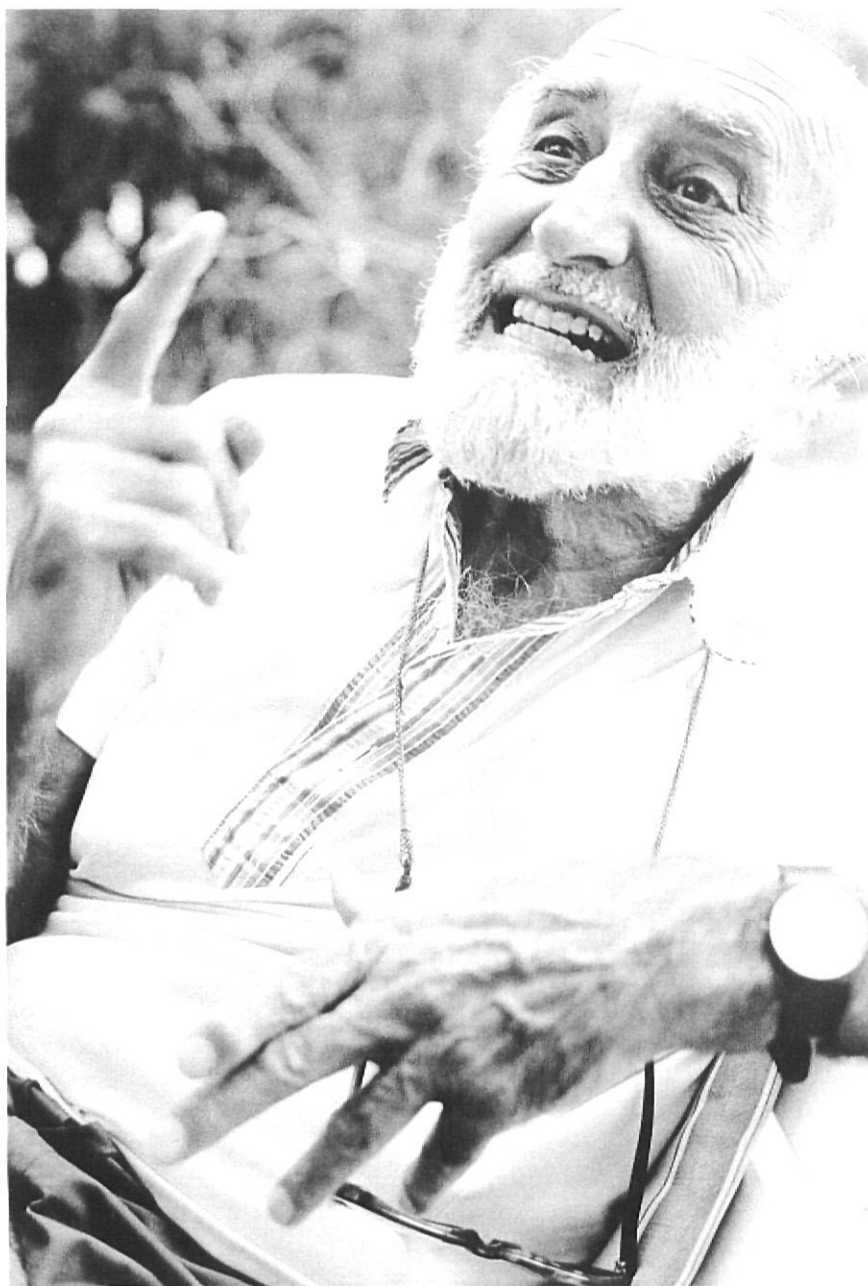
Va ser dur acostumar-se a viure tot sol a Grifeu?

Els primers anys la sensació d'aïllament era molt forta. Duia una vida gairebé d'eremita. Havia d'anar a peu a comprar a Llançà, encara que bufés una tramuntana de por. El segon any, per sort, ja es va obrir un petit supermercat a

Grifeu i podia intercanviar cada dia quatre paraules amb algú. De totes maneres, vivia amb uns mitjans molt limitats. L'al·licient més gran que tenia era preparar els viatges per anar a visitar Picasso. Quan tornava de veure Picasso, m'alimentava dels records de les converses amb ell. Només baixava de tant en tant a Barcelona, sobretot per anar a Edicions Proa a parlar amb en Joan Oliver, que era qui m'atenia millor. Les meves estades a Grifeu són ara més disteses. Als anys seixanta i setanta, la situació era molt més delicada. Vaig seguir-hi el Procés de Burgos amb una petita ràdio que em permetia sentir les emissores franceses, que en donaven molta més informació que les espanyoles. També recordo que quan Franco va anar a passar un parell de dies a Can Mateu, a Garbet, hi havia efectius de la Guardia Civil a cada cantonada de carretera. Vaig llogar un pati a Grifeu per poder mirar-m'ho tot des del mar si es presentaven problemes. Un dia, més endavant, a Can Mateu vaig veure la bandera espanyola abaixada a mig pal i vaig pensar que Franco havia mort. Però resulta que el dol era per la mort de Muñoz Grandes, que havia estat el cap de la División Azul...

De quina manera ha influït Grifeu en la vostra producció literària?

A Grifeu he trobat la pau per desenvolupar-hi el meu treball interior. Tinc datats alguns poemes i algunes narracions a Grifeu. També hi he escrit obres de teatre i, sobretot, estudis dedicats a Picasso. Ara hi he estat treballant les noves edicions dels llibres *Doble assaig sobre Picasso* i *Picasso i els seus amics catalans*.

El paisatge i el clima de Grifeu l'han marcat?

A la meua obra hi ha poques referències al paisatge i tampoc no espero que m'inspiri. Potser perquè treballa sempre cap endins. El clima de Grifeu és molt dur a l'hivern. Sé que la tramuntana té l'avantatge que torna sec el país, però arriba amb un fred que glaça. Per sort, a l'estiu la brisa que ve del Pirineu dóna a Grifeu un clima més sa que el de Calella, per exemple. La meua casa de Grifeu és tan a prop del mar com la d'un amic meu a Calella. Els llibres que tinc a Grifeu es mantenen intactes. Els d'aquest amic meu, en canvi, van quedar de seguida ben humits.

Malgrat tot, en algunes de les seves narracions evoca el paisatge de Grifeu i el del cap de Creus...

Al cap de Creus hi ha un dels paratges més imponents que he vist mai, amb el mar a les dues bandes, a tocar la impressionant cala Tavellera. Sembla un d'aquells paisatges en què el magma acaba de refredar-se. L'evoco en el conte *La llegenda dels ulls de sirena*. La narració *L'Agustina* està ambientada a la platja de Grifeu. Són algunes de les poques referències al paisatge que hi ha en la meua obra.

Vostè ha estudiat Picasso molt a fons. L'únic vincle de Picasso amb la zona de Girona és l'estada que va fer a Cadaqués?

Almenys és l'única de la qual en queda constància. Va ser el 1910. Hi va arribar amb la contralt Maria Gay, les seves serventes i els seus lloros. Hi va passar dos mesos i mig. L'estada de Picasso a Cadaqués coincideix amb el moment en què ell s'acosta més a l'abstrac-

ció. Quan va deixar Cadaqués i va tornar a París, va entrar de nou en la realitat. Tinc la teoria que Picasso sempre va voler destacar les seves estades en certs llocs de Catalunya per afavorir la projecció d'aquests indrets. El 1909 va iniciar la seva etapa cubista a Horta de Sant Joan. Del 1911 al 1913 va voler passar els estius a Ceret, on va fer un esbós del Temple de la Pau que s'hauria de recuperar. Tinc una petita pel·lícula on se'l veu mirant l'Empordà des de Fontfreda. Ell sempre es preguntava per què havia d'haver-hi una frontera que separés una gent que tenia els mateixos costums i la mateixa llengua. Picasso estimava molt Catalunya. Se sentia català i parlava bé el català. Tinc dibuixos d'ell dedicats en català quan feia seixanta anys que no vivia al nostre país. En Sabartés volia crear el museu dedicat a Picasso a Màlaga, amb la idea de fer feliç l'artista. El

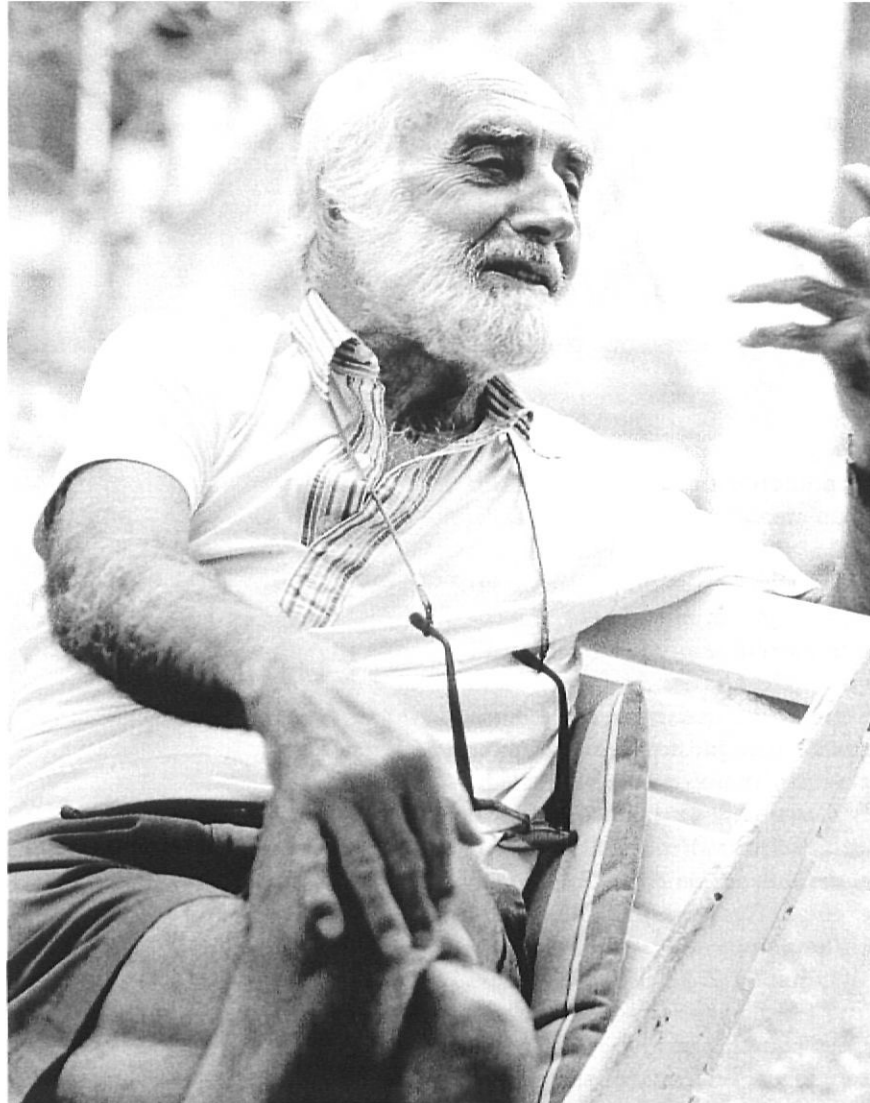
mateix Picasso li va insistir que obrís el museu a Barcelona.

Vostè ha volgut constituir una fundació per muntar un museu amb el seu fons sobre Picasso i no s'ha entès amb cap institució que la volgués acollir. No li han posat facilitats?

Aquest és un país estrany. Estic molt decebut pels contactes que he tingut amb diverses institucions. El projecte de la meua fundació té l'avantatge i l'inconvenient alhora que es basa en un fons sobre Picasso. L'avantatge és que li dóna una categoria. L'inconvenient és que per exhibir el fons calen molts milions per pagar les assegurances i una vigilància estricta. Si no fos per això, gairebé la podria tirar endavant tot sol. Hauria de ser en un lloc on hi hagués un turisme prou potent que compensés amb les entrades al museu el cost de mantenir-lo. El que em dol és que no he trobat enlloc la comprensió que esperava.

Catalunya no estima prou els seus creadors culturals?

Catalunya ha consentit que la política fes molt de mal a la cultura, que ha passat a darrere de tot. Aquest és el gran defecte del país. El govern actual de la Generalitat no ha estat prou sensible a la cultura. Francesc Macià sempre portava el conseller de Cultura, Ventura Gassol, al costat. Lluís Companys també l'hi duia, fins que Ventura Gassol va haver de guillar, de tants capellans que havia salvat. En aquella època la cultura tenia més importància. És molt greu que ara la Generalitat vulgui oblidar els artistes i els escriptors, sense tenir present que el país ha renaixut en bona part gràcies a la cultura. Ens hem deixat perdre la possibilitat de tenir uns museus amb les obres de tres escultors catalans que són dels més importants del segle XX. Juli González, un separatista de Gràcia que escrivia en català sobre Picasso en revistes franceses, era un escultor extraordinari. El fons de les seves obres que va heretar la seva filla ha anat a parar a València. Pau Gargallo, que era de la Franja de Ponent i se sentia català, té un museu dedicat a Saragossa. Aristides Maillol, de Banyuls, no es cansava d'insistir que era català. La seva obra s'ha d'anar a veure a París. Quan la seva vídua va visitar Barcelona, es va quedar parada en veure que l'Ajuntament no trobava diners enlloc per comprar-li dues escultures que ella oferia simbòlicament a preu de fosa. És molt penós tot el que ha passat. Els valors més internacionals de la nostra identitat més profunda no tenen cap presència al nostre país. Què defensa un país que no defensa els seus fills predilectes? Em fa la impressió que la Catalu-

nya d'ara ha defensat només la cosa material. Abans el país defensava més el seu llegat espiritual. Trobaríem moltíssims altres exemples que confirmarien aquesta tristíssima tònica. La identitat de Grècia són Plató i Aristòtil. La d'Anglaterra, Shakespeare. Quina identitat busca Catalunya? Si no defensem els nostres valors, no sé què defensarem... La meva mentalitat xoca amb la de Catalunya, fins i tot amb la de la Catalunya intel·lectual. A la universitat, on em van presentar Carles Riba, em vaig adonar que jo no em sentia un universitari. Em veia més a prop de la bohèmia de figures com Picasso o Federico García Lorca. L'únic escriptor català amb el qual m'he sentit molt identificat, també pel fet de ser autodidacte com jo, és Joan Salvat-Papasseit, que era amic del meu pare. De petit, jo jugava a la seva falda. Recordo l'impacte del regal de dos llibres seus que em va fer el meu pare un dia que jo estava malalt.

Vostè sempre ha parlat de manera clara. Ho ha pagat car?

He pagat bastant cara la meua dissidència. He anat rebent premis a partir dels vuitanta anys, però durant molt de temps se m'ha fet boicot. No em puc queixar de la difusió que ha conegut la meua poesia a través de la cançó, gràcies al fet que han interpretat poemes meus Maria del Mar Bonet, Maria Laffitte, Ramon Muntaner, Joan Manuel Serrat, etc. Vaig rebre com una vàlvula d'oxigen la notícia que Maria del Mar Bonet havia posat música a *Jo em donaria a qui em volgués*. Estic molt especialment content de la bellesa i la senzillesa de les músiques que Maria Laffitte va posar als poemes de *Balades amargues*... Però en molts altres aspectes de la meua obra no he trobat la resposta que esperava. Encara ara sento que se'm té per un autor teatral marginal. La companyia Comediants em va convidar a llançar a l'aire des de La

"He tingut sort de Picasso. Alienant-me estudiant Picasso m'he trobat a mi mateix. Si no fos pels llibres sobre Picasso, encara seria bastant desconegut"

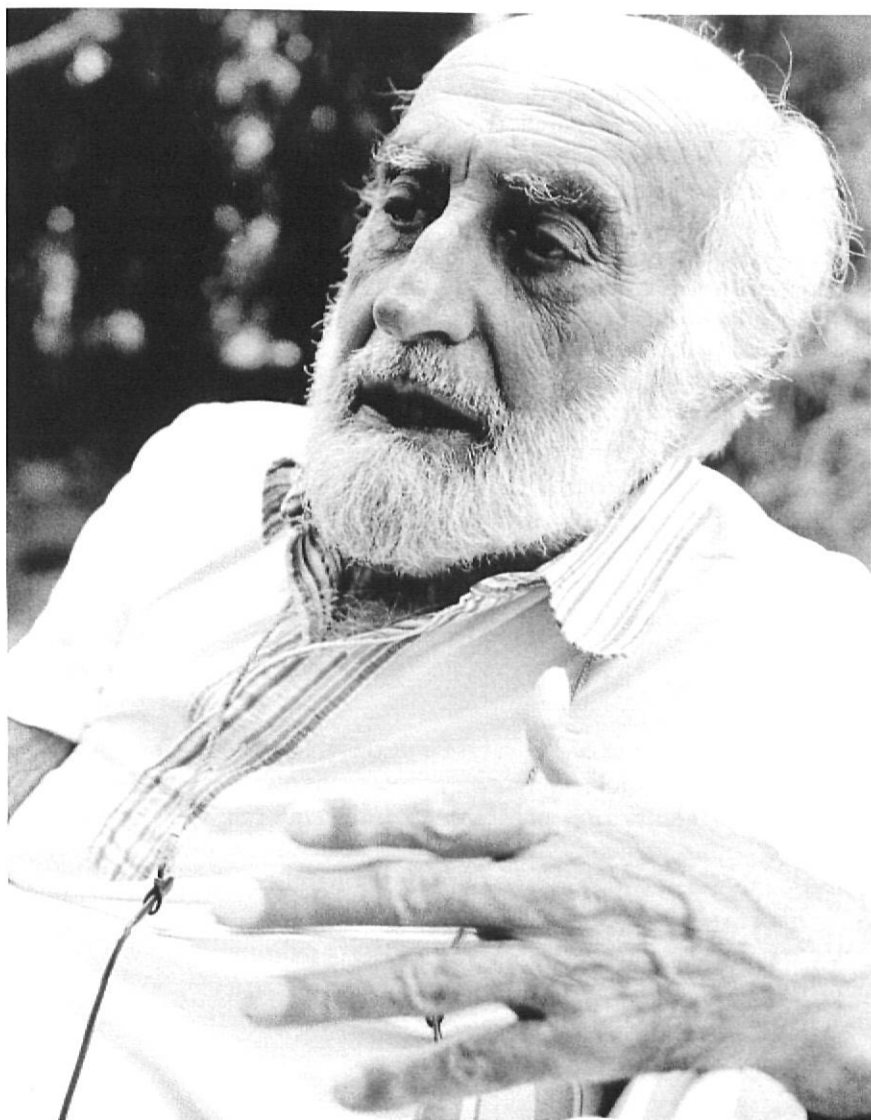
Pedrerà un globus amb un paperet que contingüés un desig. "Que pugui sortir de la marginació teatral en què visc", vaig demanar. Hermann Bonnín ho va saber i em va proposar de muntar un text sobre alguna obra meua. Va triar *La confessió*, una obra una mica dura de fer passar en aquest país, perquè tracta d'una noia que sedueix un capellà al confessor. Va provocar un cert escàndol i va tenir èxit. Em vaig il·lusionar pensant que algun altre director em cridaria per muntar alguna altra obra meua. No ha estat així i em sap greu. Abans de l'esclat de la guerra, em veia un home de teatre, estrenant una obra cada dos anys. Quan jo era adolescent, la gran figura cultural del país era Carles Riba. Però a mi em va seduir més Josep Maria de Sagarra, que també escrivia teatre. M'estranyava que Carles Riba no escrivís teatre. Jo admirava els escriptors que eren alhora poetes i autors teatrals, com Federico García Lorca, que potser és la figura més important de la poesia europea del segle XX... També m'imaginava que jo podria ser actor i director. He tingut molta mala sort en aquesta faceta. El teatre és la meua assignatura pendent... Ara he recollit al llibre *Les veus del ventríloc* una sèrie de monòlegs, poemes i cançons que hi ha dins el meu teatre. Aquest recull potser ajudarà a esborrar la imatge que és té de mi com d'un poeta que ho vaig deixar de ser de ben jove. Al meu teatre, escrit al llarg de les últimes dècades, hi ha tanta o més poesia que als *Poemes de l'Alquimista*, en el qual vaig aplegar tots els meus poemes el 1952, als trenta-cinc anys.

Per què des de llavors no ha editat cap més llibre de poesia?

Vaig concebre la meua poesia com un fenomen absolut que es tanca dins d'ell mateix, com el cuc de seda que es tanca dins la papallona. Era un objectiu que responia a la idea de mirar-me objectivament. També hi va fer molt l'experiència de la guerra. La idea de la proximitat de la mort et fa venir ganes de fer en el mínim temps possible tot el que s'hauria de fer en tota una vida més o menys llarga. És com si m'hagués volgut avançar al temps.

No pensa publicar cap llibre de memòries?

He escrit les meves memòries, però les tinc enterrades. Contenen alguns capítols molt íntims i m'empipa una mica publicar-les en vida. Hi apareixen documents com el del manifest moral contra Franco que vaig provar d'impulsar el 1949 des de París i que va fracassar perquè hi devia haver unes pressions enormes per frenar-lo. Fracassos com el d'aquest document desanimen el més fort. Aquest document no el vaig fer públic fins fa dos anys, perquè fins no fa tant encara m'hauria pogut costar el cap.

Li consta que la policia el tenia fitxat?

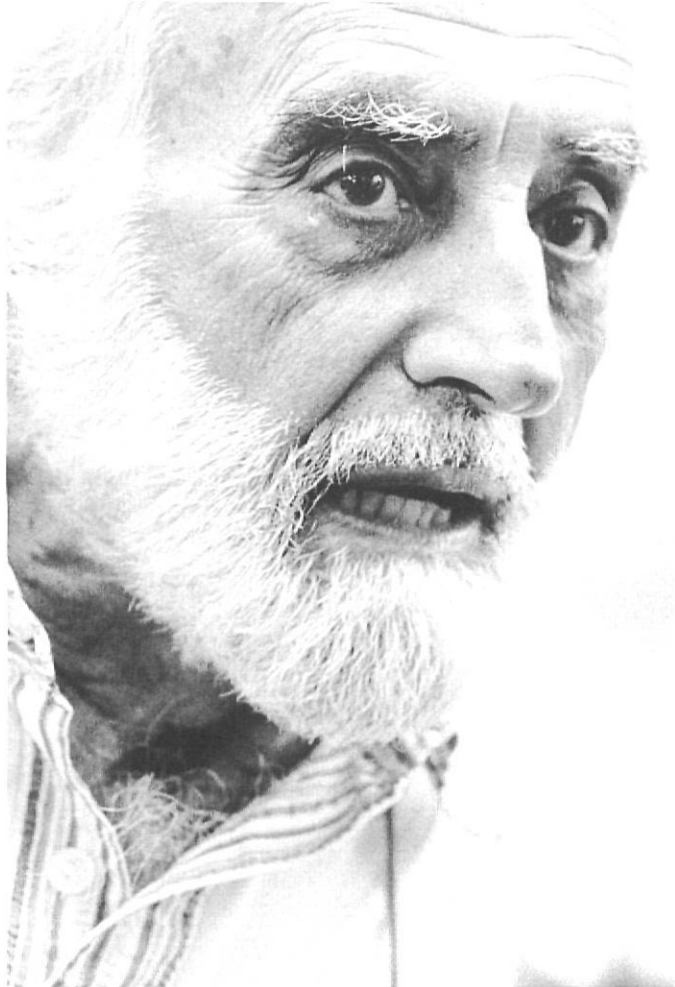
El que puc dir és que encara sis anys enrere van venir expressament de Madrid uns membres de la Guardia Civil a escorcollar-me la casa de Grifeu. Devia haver-hi una delació i devien desconfiar d'un home que viu sol, que no té cotxe...

No s'ha sentit limitat sense cotxe?

Sempre he menyspreat el cotxe. La meva obsessió era tenir la caseta que tinc. La resta m'era insignificant. He estat, sóc i penso ser sempre independent, fins a l'autarquia. M'havia de recloure a escriure, encara que fos vivint només amb pa i aigua. Sempre he anat amb tren, però ara trobo a faltar el cotxe, entre altres raons perquè no puc carregar els llibres amunt i avall. Per sort, sovint algun amic m'acompanya en cotxe quan ho necessito.

Mai no ha pensat que la seva dedicació tan intensa a l'estudi de l'obra de Picasso li ha robat el temps i l'energia per crear molta més obra pròpia de caràcter no assagístic?

No. M'ha passat el contrari. Alienant-me estudiant Picasso m'he trobat a mi mateix. Gràcies als meus estudis sobre Picasso, he estat traduït a deu llengües i he difós la meva cultura arreu del món. No hauria pogut aconseguir el mateix només amb la meva poesia, el meu teatre i la meva narrativa. Si no fos pels llibres sobre Picasso, encara seria bastant desconegut. He tingut sort de Picasso. La pega és que no trobo facilitats per publicar les meves monografies sobre Picasso. Vaig haver de publicar pel meu compte el segon volum de l'estudi global de la seva obra venent-me un pis que tenia a Salou. El tercer

va quedar parat durant sis o set anys perquè qui l'havia de publicar no s'entenia amb el coeditor. Ara veurem què passa amb el quart... Procuro fer salut per durar el màxim, amb l'objectiu de poder acabar les meves recerques sobre Picasso. Intento perdre el mínim temps possible, per poder llegir molt i escriure molt. M'aixeco cada dia a dos quarts de set del matí. Sempre menjo el mateix, perquè he trobat la fórmula d'alimentar-me cuinant el mínim i tenint ben pocs maldecaps. Al migdia menjo arròs amb un bistec i una mica de formatge. Al vespre menjo una altra vegada arròs, amb un ou ferrat o un frankfurt o una mica de pernil, i una mica de fruita de postres. Per sort, no em canso mai de menjar arròs.

A part de Picasso, quines són les persones que més l'han influït?

Potser Antonin Artaud és una de les que més em va marcar. L'oportunitat de conèixer-lo va ser la meva àncora de salvació. Passava pel moment més negre de la meva vida i per no tornar-me foll em vaig identificar amb el foll

que ell era. Em vaig abocar a la seva obra, que és immensa. Tinc un record meravellós d'Albert Béguin, que va ser director de la revista *Esprit*. Ell va escriure el millor elogi de la meva persona que mai s'hagi escrit, en una carta de recomanació que va redactar per ajudar-me a trobar una feina. També he d'esmentar Octavio Paz, que va ser el trampolí que em va permetre obrir-me camí a París. Jo feia de negre del periodista exiliat Braulio Solsona, que durant la República havia estat governador civil a València. Em tocava anar a l'ambaixada de Mèxic a París per entrevistar les persones importants que hi arribaven, per fer-ne articles per als millors diaris de Mèxic i d'Argentina. Vaig conèixer Octavio Paz en aquella ambaixada. El primer dia que ens vam veure em va invitar a menjar a casa seva. Per un atzar venturós, d'aquelles visites a casa seva em va sortir la possibilitat de treballar de secretari de la Maison du Mexique de la Ciutat Universitària quan ja em veia amb l'aigua al coll.

“L'home és un animal que es busca. M'he trobat una mica, curiosament a través de la fórmula de l'alienació: Picasso, Don Joan, L'Alquimista...”

Quin paper han jugat les dones en la seva vida?

Les dones m'agraden molt. Massa. Els extrems es toquen. Potser per això m'he quedat sol. Si m'hagués casat, hauria estat molt desgraciat, perquè m'agraden massa i no vull fer sofrir a ningú. Per més que estimis una dona, almenys en els casos dels temperaments com el meu, al cap d'uns quants anys en mires d'altres... La meva vocació d'escriptor és molt forta i sempre he tingut por del deure a què m'hauria vist obligat si hagués tingut fills. Ha pesat més en mi la voluntat d'escriure i de construir la meva obra que la de formar una família. Davant la disjuntiva, m'he inclinat per la meva gran vocació, tot i que en molts moments he sentit amb força la soledat, per la falta d'una companyia a la llar. Com que no m'he casat, m'he pogut passar tot el temps pensant en la meva obra, fent, desfent o deixant de fer. Però no puc oblidar que la dona és molt important. És la base de la creació. Sense dona, no hi ha creació. Sempre he defensat l'erotisme com la base mateixa de la cultura. És absurd el sentit pecaminós de l'erotisme que vaig heretar. El meu erotisme, com el de Picasso, és desbordant. L'erotisme és diferent en cada dona. En algunes és molt carnal. En altres és més alat, més espiritual. Però sempre hi ha erotisme en les dones, fins i tot en les més espirituals.

Considera que l'estat natural de la persona és el de la solitud?

El natural és estar aparellat. L'home és una meitat. La dona és l'altra meitat. El meu cas és excepcional. De petit vaig estar nou anys intern en un col·legi de frares. Sis d'aquests nou anys els

vaig viure amb missa i comunió diàries. Quan surts d'aquest món tan tancat, tot el que observes que no hi té res a veure et causa una impressió molt forta. Em vaig sentir molt sol i em vaig fer massa meva de seguida una reflexió de Nietzsche: “Home fort, home sol. Home sol, home fort.” Me la vaig agafar com una divisa.

És el seu lema?

El meu lema és el que vaig donar al començament de *Poemes de l'Alquimista*: “L'home és un animal que es busca”.

S'ha trobat?

Encara em busco. Però en part m'he trobat una mica, curiosament a través de la fórmula de l'alienació: Picasso, Don Joan, L'Alquimista...

És optimista davant el futur?

A nivell personal, veig millor la vida ara, que no la puc gaudir tant, que no pas quan era jove. Però

cada dia que llegeixo el diari em sembla que la humanitat no té cura. Quan era jove era més optimista, pel que fa a la situació del món. Veig guerres a tot arreu i no trobo enlloc la flamarada d'il·lusió de l'època de la República, quan hi havia el quixotisme exacerbant de creure que el món es podia redimir. Encara recordo l'esforç de gent gran analfabeta aprenent a llegir. Ara el món va cap al positivisme. Els conflictes neixen com bolets. És un mal que no s'acaba mai. L'horitzó no és gaire engrescador. Sembla que, ara més que mai, s'imposa la vida interior com a refugi per no deixar-nos engolir pel panorama extern. La guerra ensenya que podem fer molt poc en el pla col·lectiu. Però no s'ha de renunciar mai a col·laborar en la lluita per millorar la societat. Malgrat tot, cadascú ha de trobar els seus camins personals: llegir, escoltar música...

Xevi Planas

